

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.º

PALMA DE MALLORCA.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca-l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp, Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brossa.—Llibreria d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltan i oïren

Fiblades

Si, han menester fiblar també es grans carronyes d'anticlericals, perquè no han fet més que cap-buytades i bal'landines aqueixa setmana; perquè lo que's diu ells sempre molen a un sou; no'n surten de bestieses, virollades, carabassencades i doys, per donar greix an En Barrufet, qu'es l'amo de tots ells, i que finis finis será es qui els aclarirá es passol, en tenirlos ains infern que s'escaufarán a les totes. Vaja idó si els-e fiblam qualque mica!

I

«El Rayo» contra sa Relligió Catòlica.

Quina gent més malanada son ets escriguedoretos des paperot sindicalista! Se dediquen a llevar sa pell an es seus confreres socialistes, i a insultar sa Relligió Catòlica, sa gran benefactora des pobres, des desheretats, des desvalguts! O miserables escriguedoretos des paperot sindicalista! de voltros més que de negú se poren dir aquelles paraules tan terribles: Blasfemen, i ignoren lo que blasfemen! Si, se veu a la llejo que ignoren absolutament sa Relligió sacrosanta de Jesucrist, que Jesucrist, després de morir per tots ets homos, per obrirlos ses portes del cel i capturar Satanás de que no mos ne duqués tots a l'infern, va fundar aqueixa Relligió divina, es tresor més gros de bens i de gracies que hi ha hagut may demunt la terra; aquesta Relligió mos va dur sa veritat en tots ets ordres de sa vida i sobre totes ses questions que afecten a s'home de més aprop; aquesta Relligió va treure de s'esclavitut més feresta tres quartes parts de sa societat, qu'eren esclaus i tractats pitjors que ses besties! Si, aquesta Relligió va dur sa llibertat an el mon; e-hi va establir sa verdadera germandat entre tots ets homos, fentlos tots germans, fills d'un meteix pare, qu'es Deu, i hereus tots d'una corona eterna, sa corona de la gloria del cel. Aquesta Relligió, no sols ha mirat sempre p'es bé de s'ànima, qu'es es seu fi principal, sino que també mira i ha mirat sempre p'es bé; des cos! No, no hi ha ni hi ha hagut may cap institució humana qu'hamirrat tant p'es bé temporal de s'home i sobre tot des pobre, des malalt, des desvalgt, com e-hi ha mirat sempre sa Relligió Catòlica! I, si no, que mos citin ets escriguedoretos de «El Royo» una altra institució qu'haja fet ni fassa a s'humanitat la mitat de la mitat des bé qu'ha fet i no s'atura de fer sa Relligió catòlica an es pobres, an es malalts, an es desvalguts, a tota s'humanitat en general! No sou capaços tots plegats de contesmos a res d'aixó.

II

«El Rayo» contra la Beata Catalina

I manco e-hu sou capaç vos, que vos firmau dissapte passat «un vecino», vomitant bestieses contra es «Carro trunfal» de la Beata Catalina Tomás, una de ses coses més populars de Mallorca! I vos teniu sa poca

alatxa de demanar en nom des poble, en nom de la Ciutat, que suprimesquen es «Carro trunfal»! O pobre errat de contes! ¡bé vos hi fa anar En Barrufet lluny d'osques! Com se coneix que dins aqueix çaparrinoy vostro no n'hi teniu gens gens de cervell! no més vos hi es romasa una mica d'aygo bruta! Per que se conserva, jo cap de gri de sindicalista! es «carro trunfal», més que per que es poble el vol? Qualsevol persona de Ciutat e-hu sap an aixó! Sols, voltros sindicalistes, pe' s'odi satànic que teniu a tot lo que fassa gens d'olor de fe catòlica, sols voltros e-hu ignorau! Quin espectacle e-hi ha més concorregut que es «Carro trunfal» dins tot Ciutat? Quina altra manifestació pública crida tanta de gent, grans i petits, joves i veys, com en crida es «Carro trunfal»? I voltros, jo sindicalistes torre-pipes! en nom de la Ciutat, en nom des poble, demanau que prohibesquen es «Carro trunfal»? Veyam! ¿i qui vos ha comanada una tal cosa? Com no hu veys que sa gentada fora mida qu'acudeix cada any a veure passar es «Carro trunfal», vos desment, vos fa mentiders?

I posats aqueys sindicalistes caps-closos a negar s'evidencia i a tirar perades, alsen sa seua boca blasfema contra sa veneranda figura d'aquella donzella valdemossina, lliri de puresa i de virtut, que fa més de trecent anys que volá cap al cel, i sa seua gloriosa memoria viu dins tots es cors mallorquins. E-hi tal volta cap personatge històric que visca dins es cor des poble ciutadà i des poble mallorquí, com e-hi viu «Sor Tomasseta»?

Idó bé aqueys caps esflorats de sindicalistes s'alsen furiosos contra aquesta gloria mallorquina, contra aquest prodigi de virtut i de puresa, contra la Beata Catalina Tomás, i diuen que tots es miracles que's conten d'ella, son rondayes, coses «absurdes», «una ridicula farsa», i que tot quant conta sa «Vida de la Beata Catalina Tomás» son «bestieses» («sandeces»).—Quant es bon ver que la mel no es feta per la boca de l'ase! Tot Mallorca considera com una gloria seua la Bta. Catalina Tomás; jen canvi voltros jo sindicalistes xeubes! potetjau es seu nom d'aqueixa manera. Es que ni sou mallorquins ni espanyols; sou uns desarrelats, uns esvortons, que es llástima com sa terra vos aguanta.

III

Més brams contra sa Relligió Catòlica

I teniu s'atreviment satànic de dir que «sa Relligió Catòlica» «està representant» «grosseres invencions», «estúpides comedies»! Per sa vostra boca parla es meteix Satanás! Es ell que vos fa vomitar s'horrible blasfemia de que sa «Relligió Catòlica» es «absurda» i que «ha causat, causa i causarà tant de mal a s'humanitat, mentres existesca»! Mental! Si, mentiu tan alts com sou, jo sindicalistes noninguns! dient que sa Relligió del Bon Jesús es «absurda» i que «ha causat, causa i causarà tant de mal a s'humanitat, mentres existesca»! Es fals de tota falsedat que sa Relligió del Bon Jesús haja fet res d'aixó may, sino qu' ha fet sempre tot lo contrari! No s'atura ni s'es

aturada may de fer bé an el mon en tots conceptes! Ella ha fet es bé més gros que's poria fer an el mon: redimirnos de s'esclavitut de Satanás i fermos fills adoptius de Deu, i hereus del cel; i mirar p'es nostros bé material més que no hi ha mirat negú del mon!

I En Barrufet vos té jan enforcats i embarriolats, jo sindicalistes terroliers! que semblau ja condemnats de l'infern, ¡tan grossos son es desbarats que deys! Aqueixes paraules horribles vos ha fetes vomitar En Barrufet: «Ja es hora d'arrabassar per a sempre aqueixa mala rel (sa Relligió Catòlica), que vegeta demunt la terra, per que no hi fassa pus fruyt»...

Jo malanats sindicalistes! ¿i que no vos sou mirats bé? Unes enderies com voltros, que no teniu alè per apagar un llum, voltros voleu arrabassar de rel sa Relligió Catòlica i esveirla de demunt la terra? ¡Bon estau voltros per llevar des mitx sa Relligió Catòlica! Si no sou estats capaços encara de matar es deute que feys publicant es vostro paperot, perquè no teniu casi negú que vos lletgesca, ¿com heu d'esser capaços d'esveir sa Relligió Catòlica, allà ont l'infern tot junt s'hi pega fa denou sigles, i no li ha pogut fer res; i, en lloc de ferla anar cap avall, va sempre més quart creixent? ¡Voltros esveir sa Relligió Catòlica! Si fos un bon plat d'arròs, o un endiot farcit, o una porcella rostida, així l'esveirieu ben aviat! Pero es s'Obra de tot un Deu, de Jesus Fill de Deu viu, criador del cel i de la terra, etern, omnipotent, principi i fi de totes ses coses! ¿Voltros sindicalistes de l'engán esveir de demunt la terra sa Relligió Catòlica? ¡Ja n'hi ha de fam!

IV

Noningunades

No mereix altre nom una enfilay d'arrieses que posa «El Rayo» contra sa Relligió, ab sa firma des gran negat rus Lleó Tolstoi. Noltros no hem lletgit may cap llibre d'aqueix famós escriptor nihilista, tan famós p'es seu talent com per sa seua impiedat. Si hem de jutjar p'es talent i pe' s'ingeni que diuen que tenia, hem de creure que aixó que li copia «El Rayo» no es de tal Tolstoi, sino de qualsevol escriguedoretxo merdacaer, entregat a Satanás en cos i ànima. Figura una conversa d'un betzo ab sa mare: sa mare cristiana, curta de gambals; es betzo, un toixerut de lo més ridícul. Sa mare li diu qu'han d'anar a missa perquè es es dia de l'«Ascensió del Senyor».—¿Que es aixó de l'«Ascensió del Senyor»? diu es betzo.—Es, diu sa mare, que el Bon Jesús partí cap al cel.—I aquell betzo es tan cap clos que no comprèn ni admet que'l Bon Jesús se'n pogués anar an el cel; perquè lo que diu ell: ¿Com e-hi poria anar?—Volant! diu sa mare.—¿Ay volant? diu ell, ¿i que tenia ales?—No n'havia de mester perquè es Deu, diu sa mare.—Pero ¿aont havia de volar, diu es tros de quoniam, si mon pare me diu que'l cel no es més qu'una «cosa aparent i fatua a la vista», que només e-hi ha estrelles, unes que les veym i altres que no, i que'l cel no té fi. I aquí sa mare, perquè així convenia an es polissó qu'ha escrit aixó, no, diu an es betzo

que'l Bon Jesús,—si, com deya es toixerut, e-hi tantes d'estrelles an el cel i si aquest es tan gran que «no té fi»,—perfora hi havia de porer volar, allà ont e-hi tant d'espai. Perque lo célebre es que aquell bordegás nega que'l Bon Jesús volás cap al cel, perquè diu que en realitat no hi havia espai aont volar, perquè son pare, que's veu qu'era més ase que's seu fiy, li deya que el cel just era una cosa «aparent i fatua» i llavo li deya, qu'era tan gran que no tenia fi. Idó si es tan gran el cel ¿el Bon Jesús no hi poria volar? I ¿quines ales més que's seu poder infinit, havia mester el Bon Jesús per pujarse'n an el cel? Ara bé ¿quina mare cristiana no sabria dir aixó a qualsevol bigarniu seu que li sortís ab aqueixes arrieses de que no hi havia espai per ont el Bon Jesús se'n pogués pujar an el cel? Idó es polissó qu'escriu aixó de «El Rayo», suposa que aquella mare romangué confusa devant tal batayonada des seu betzo, i que sortí del pas dient que hem de creure coses que no comprenem. Ja es de raó que hi ha coses de sa nostra Fe catòlica que no comprenem, perquè son superiors a sa nostra comprensió; pero entre tals coses, entre tals misteris no hi figura sa pujada del Bon Jesús an el cel, perquè es una cosa que, per mica de enteniment qu'un tenga, comprèn que, si el Bon Jesús doná ses ales an ets aucells per volar, per anarse'n per amunt, també se'n hi havia de porer anar ell, i molt més que qualsevol animal de ploma. De manera que sa pujada del Bon Jesús an el cel no es cap cosa d'aquelles que's nostros enteniment no pot comprendre, com es Misteri de la Santíssima Trinitat, per exemple.—Sobre tot no hu creym que siga d'En Tolstoi aqueix enfilay de batayonades que «El Rayo» posa dissapte contra l'«Ascensió» del Bon Jesús an el cel. I si hu fos realment d'En Tolstoi, pitjor per ell: hauria demostat esser tan tafarrut com qualsevol sindicalistexo anticlerical, boca que no amollin una barbaridat.

V

Radicals en ridícul

S'hi son posats molt es de Barcelona: com a malfactors reconsagrats que son casi tots, resolgueren celebrar es tercer aniversari de sa «Setmana Tràgica», aquell enfilay de robos, crims, violacions, incendis i assassinats, qu'ocasioná més de cent morts. Vaja, en volien fer una festa d'aquells lladres, incendiaris, bandejats i assassins de sa «setmana Tràgica»; pero es Governador de Barcelona els ho privá. Llavó digueren que celebrarien tal aniversari criminal, tant si's Governador e-hu volia com si no hu volia. Pero aixó no va esser més que llengo, perquè ja's sap que a llengo negú els arriba an es nostros radicals. Si ab sa llengo poguessen fer fer uy a sa Relligió i a sa Monarquia, ja fa temps qu'haurien fet fer uy a totes dues. Pero venturosament sa llengo des nostros radicals no serveix per res d'aixó. De manera que's radicals de Barcelona se'n guardaren com de caure de fer sa manifestació que deyen per celebrar s'aniversari de sa «Setmana Tràgica». Lo que feren llavó, es—

letxos a dirnos que els catòlics, que l'Església catòlica es contraria s'instrucció y a s'ensenyansa! ¡Vaja, veiaquí una prova! Defiam tots ets anticlericals espanyols a que organisin ab 2.850 pessetes anuals, un establiment oficial superior, ab aqueixa cantitat tota sola i sostenguen un cos docent, i dotin de material apte y escollit tota una «Escola Normal Superior de Mestres».

¡Que han de organisar ells! ¡Fos una taverneta a un xibiu a no pagar ni s'aigordent, ja seria altra cosa!

L'any 1898, que hi va haver una de ses tantes reorganisations (o desorganisations) de s'ensenyansa oficial, estigué en perill l'«Escola Normal» de sufrir greus alteracions, pero la Diputació Balear va demanar an el Ministre que quedás exceptuada sa «Normal» d'aquí de tals reformes, i dia 5 de matx de 1899 així hu disposá un Real Decret.

Quant es Comte de Romanones, (que mos sembla que no es cap clerical), volgué també dirhi sa seua an això de «reorganisa» s'ensenyansa, i dia 17 d'agost de 1901 incorporá an els Instituts Generals tots ets estudis de 2.ª Ensenyansa, va exceptura sa nostra «Normal» per R. O. de 26 d'agost del meteix any, declarant que les professores fossen «Monges de la Puresa» i que'n fos Directora sa Superiora General de sa Congregació, mentres tenguessen el títol de mestres Superiors, y torná encarragar s'assignatura de «Religió» y «Moral» an el que fos es «Visitador» de la Casa, com ja hi estava de temps enera.

Un altre Ministre hi hagué, remolest ferm, i que, en sentir parlar de monjes, tot d'una ja fa estufornos, D. Amali Gimeno; idò aquest, després de manar que s'obris expedient per adaptar a sa legislació general la «Normal de Balears», y d'escoltar el Consey d'instrucció pública, deixá com estava orgagisada l'«Escola» y, doná per ben fet lo que havien fet els seus antecessors quant l'esceptuaren de sa lley general.

I ¡encara dirán que s'estat en que's trobava la «Normal» de Palma, no era legal! ¡Ja hu val ab aquests lliberals que mos governen!

Això es historia pura y neta, sensa afecarhi res que no sia la pura veritat. Idò ara s'entrega un ministre liberal-moretista, el senyor Alba, y diu: «En nom de sa legalitat ¡fora ses «Monges de la Puresa!» y ¡venga cap a mi l'«Escola Normal de Balears!»

Casi podriem fer es mal pensament de que el senyor Alba deu ¡tenir un esplet de «Colombines» ab faldes «entrevées», i que no sap aont afecarles, i les deu voler regalar cátedras de «Normal». ¡Deu se'n apiat de noltros y de les nostres filles!

II

¿Quin profit n'hem tengut?

Tal volta qualeu e-hu demán an aixó.—I ¿quin profit n'hem tengut els mallorquins, de que ses «Monges de la Puresa» hagen regontada s'«Escola Normal de Mestres»?

Idò, el profit que n'hem tengut es estat:

1.º Tenir «Escola Normal» de l'any 1872 ensá, que, si no fos estat que ses «Monges de la Puresa» s'offeriren a sostenirla, Deu sap quant n'hauriem tenguda cap.

2.º Un profesorat normal, integre, estudiós, moralisador y competent, tant o més que el de qualsevol altre dels centres d'ensenyansa oficial a Mallorca.

I si no, ¡que hu diguen aqueix estol brillantíssim de Mestres que son s'orgull de Mallorca, per sa seua moralitat i per sa seua instrucció!

Que hu diguen els senyors profes-

sors i catedráticos—(alguns d'ells ben vius i ab tot es seny), qu'han format part del claustre de professors, duent una pila d'anys juntament ab ses «Monges de la Puresa», de l'«Escola Normal»!

Que hu diguen una altra partida de senyors professors y catedráticos de s'«Institut» de Palma, qu'han formada part de tribunals d'oposicions juntament ab «Monges de la Puresa»!

Tants n'hi ha que hu podrien dir si volien. I per cert e-hi ha a Madrid un senyor diputat a Corts per Mallorca, que, una vegada que parlava de l'actual Directora de la «Normal», que sempre es estada se meteixa, ponderava es talent, s'ilustració, els coneixements pedagógics y el do de gents que dita senyora posseia; y no trobava més qu'una cosa que censurarli, qu'era fonament religiosa!

Vetassi, idò, perque han llevada sa nostra «Escola Normal»: perque la regentaven religioses.

No hem de creure qu'hagen tenguda certa influencia en sa R. O. suprimint la «Normal», els conseys de tan il·lustre «Conseyer d'instrucció pública». No hu volen creure per cap estil...

Mos som allargats més de lo que feyem contes; pero volem fer constar es gust i sa complacencia ab que tot Mallorca ha vist que ses «Monges de la Puresa» tenguessen s'«Escola Normal Superior de Mestres de Balears». També volem fer constar s'interés ab que sa nostra Diputació Provincial ha defensada sa gestió d'aquelles digníssimes Religioses dins tal «Escola Normal». I que consti igualment sa veu unánime que s'es alsada dins tot Mallorca protestant de s'atrocitat que'l Sr. Ministre d'Instrucció Pública ha comesa desposseint ses «Monges de la Puresa» de sa meteixa «Escola Normal Superior de Mestres».

¿I aixó son demócrates que governen? ¡Un fòtil mort son ells, i no demócrates!

Un altre fet volem indicar, abans de posar punt final.

El qui escriu aquestes retxes está una mica enterat des moviment de matrícula de l'«Escola Normal» suprimida; idò bé, no sap cap cas de atletes estudiantes mallorquines, que se'n sian anades a «provar fortuna» a ses Normals de fora-Mallorca, ab tot i tenirne qualcuna de ben avinent, allá aont es favoritisme está a l'orde del dia; y en camvi no hi ha casi cap curs que no en venguen des continent, «demanant justicia», ¿(e-hu sentiu?) «demanant justicia» en es moments suprens d'els exámens.

I basta per avuy.

UN ALTRE.

J ara escoltau

EN VERA-VEU

Com governen es socialistes

S'ha donat un cas molt curiós de govern socialista, a França.

A *Saint Quentin*, a ses penúltimes eleccions, es socialistes entraren am majoria dins s'Ajuntament.

Desde es primer dia aquest Municipi—, que per forza no havia de tenir cap dot de bon govern en benefici d'ets habitants—va voler demostrar sa seua rabia contra sa Religió. ¿Com? Camviant es noms des carrers que fossen de qualsevol Sant. I dit i fet: es noms de *Saint Lazare*, *Saint Martin*, *Saint Nicaise*, *Saint Eusèbe*, *Sainte Cécile* botiren de ses ratjoles, i an es seu lloc s'hi lletgiren tot d'una es noms de Danton, de Voltaire, de Rousseau, de Blanqui, etc.

Fins i tot es nom de sa població l'havien de mudar perque era religió: *Saint Quentin*.

Empero... es poble se cansá un dia de sufrir aquesta clerofobia des socialistes,

—qui, per altra banda, en lo civil i económic no havien fet res de bo—; i elegi, sa darrera vegada que hi ha hagudes eleccions municipals a França, un Ajuntament tal, qu'es socialistes hi perderen sa majoria, i per poc per poc sa minoria.

Llavò es «*Journal de Saint Quentin*»—diari d'allá—obri una enquesta per sebre si ets habitants des carrers aont havien mudat es nom s'estimaven més es, noms des Sants o es noms de ses figures infernals de sa Revolució Francesa.—A cada carrer de *Saint Quentin* hi ha unes 605 cases, poc sa, poc llá; han contestat a s'enquesta 566 veïnats de cada carré, i d'aqueys 30 en blanc, 13 en favor des revolucionaris i 523 per noms tradicionals des Sants.

I aixó ha ocorregut també dins sa barriada dets obrers. D'aqueys uns han contestat dient: «Jo som socialista, empero no ateu». Altres han dit: «Més valia que's Municipi se cuidás de sa netedat des carrers». Alguns: «Si es dobbés gastats en plaques noves, les haguessen gustats més profitosament, ara tendriem una casa com s'*Institut de Germeetes des Pobres*». I un lliberal: «S'obra d'aquest Ajuntament es una estupidesa». I un obrer socialista desenganat: «Pa, pa, i no plaques».

No res. ¡Es ridicol més ridicol del mon!

Balans de sa vaga de sabaters

Dia 17 de matx.—Se reuneix es gremi. ¿Sabeu que dissapte passat deyem qu'En Bisbal havia promès esplicar un projecte de sa famosíssima *Comissió*? ¡Idò avuy sabreu quin es ell.

Parla En Bisbal i diu: Es projecte que vos deva, es que anem a treballar en es petits tallers, sense augment de classe ninguna o sia am ses meiteixes condicions que retgien abans de sa vaga.

Tothom romangué astorat, mort, am s'ánima an es peus. Ses protestes que hi hagué varen esser d'indignació. ¿No volia dir allo entrega vergonyosa, infamia, humiliació?

—No vos estranyi, afegi En Bisbal, lo que acabam de esposarvos: es fi que perseguim amb aixó es afavorir sa vaga; perque així declararem es *boycott* an es grans patrons, i aqueys se vorán obligats a admetre ses bases. I clar! una vegada admesa sa tarifa p'es patrons grossos, l'admetrán per forza es petits.

De llevonses ensá son passats tres mesos com aquell qui diu. Sa victoria que prometia En Bisbal ¿l'han obtinguda? ¡Es fets, es tristíssims fets, demostran que no.

Un botó per mostra: Aquesta proposició bisbalenca va esser finalment aprovada per l'engán i ets obrers, molts anaren an es treball am ses condicions que abans de sa vaga retgien. ¿I que? Idò es patró *Roig* qu'está an es carrer d'En Fiol, com sabé sa forma i condicions am que treballaven es sabaters, no sols no pagá es preu da tarifa, sino que pagá es parey de sola blanca a 9 reals en lloc de pagarle a 12, qu'era sa tarifa des vagistes.

Atxò se diu fracás, derrota, humiliació.

Protestam contra «El Rayo»

Si que protestam contra lo que diu *El Rayo* des ministres de sa Religió, quant los acusa de que no parlen més que de Deu i de sumisió resignada, de inacció, de paciència. Mentida! Sa Religió, es catòlics, es ministres de l'Iglesia, es sociòlegs cristians, volem més que paciència, més que resignació. Resignació! Resignació i paciència se deu haver de tenir fins a un cert punt: empero, en pic que sa justicia de ses reivindicacions socials, sa justicia de ses millores que demanen ets obrers an es seus patrons, es desobeida, es despreciada, es potetjada, es sociòlegs cristians, es minis-

tres de l'Iglesia, es catòlics tots, sa Religió no hu consent ni hu pot consentir; ha de protestar, ha de reclamar sa satisfacció d'aquella peticib justa. Es benestar de s'obrer, s'amillorament de sa vida des treballador no es una cosa estranya a l'Iglesia Catòlica, sino que se'n preocupa ben molt.

Segueix es balans de sa vaga des sabaters

19.—Quant sabé el Sr. Bestard que ets agremiats porien treballar an es petits tallers p'es preus d'abans, ell que ja pagava amb augment de preu varies classes de parey, crida a l'acte sa Comissió de sa vaga, i li diu:—Uey! ¿així va la cosa? idò jo no continúu, jo no vuy pagar cap augment. Ara si que mos rebentes! diu sa Comissió. Examinen es couflicte una mica, i ja fan convenis ab so patró, dientli que fassa com que pagar s'augment promès an ets obrers; pero que, per no sufrir perdues ell, sa Comissió li passará 25 pessetes setmanals: així el Sr. Bestard estará cabal d'entra des i sortides. I naturalment, aquest, alegre com unes xeremies am tals comandacions, e-hi convé a uys clucs.

Qui consideri aquest, fet deduirá lo següent: a) qu'es indigne de qualsevol homo, anc que sia socialista, es fer fer semblant comedia a un altre, figurant que paga lo que en veritat no paga—b) que donar per una setmana 25 pessetes, sonants i bonetes, que son altres tantes gotes de suor obrera, donarles a un patró per aparentar victoria en sa vaga, es no tenir vergonya;—c) que'es dir an el Sr. Bestard que calli, que no hu diga a ningú nat del mon, i es gordarse, com de caure, sa Comissió de donar conte an es Gremi de lo qu'havia manuyclat, es anar sensa llealtat;—d) que es dir que am 25 pessetes se va salvar sa vaga, es una tonteria dita massa en serio per no irritar qualsevol. Que si sa Comissió no les dona, si no hu arretgia així, En Massanet haguera tancat es seus tallers, sa vaga infaliblement haguera fet uy. Ara li fan es manec. ¿Qui hu creu an això?—e) que es dir el Sr. Bisbal, emperador d'es sabaters, quant entrega es contes an es final de sa vaga, dir: va «Hem donat a D. Fulano això, perque ell no volia pagar augment, i noltros l'hem pagat per ell; empero vos prometem que no hu tornarem fer», es una confessió que... fa mostrar sa filassa;—f) qu'es estrany que's sabaters no protestassen d'aquest acte, no s'indignassen;—g) empero no hu es gens estrany: primer, lo que deyen ells, ets obrers: i ¿que hi farem si sa Comissió té es vot de confiansa irrevocable? ¿que hi farem si n'han abusat de tal vot? I segón, perque el Sr. Bauzá (*company* socialista) i el Sr. Bisbal (*idem*) governen es socialistes com-e xotets de cordeta, los fan fer casi tots tot quant volen.

Però ¡socialistes de l'engán! ¿aont s'es vist may que, per gonyar una vaga (!), ets obrers hagen hagut de amollar pessetes demunt sa má des patró? ¿Així les gonyau voltros?

¿Que va de ver això?

El Rayo está que taya claus contra es socialistes; qui no pot veure sobre tot es el Sr. Bisbal, que, an es parèixer, mos surt un segón *Don Pau Iglesias*, un socialista que's pert de vista. Idò li estirà ses barbes de casta forta, qu'es un gust lletgirho, i entre altres coses li diu:

«...Tu en lloc de demostrar que es falsa s'història que el *El Rayo* fa sobre sa vaga des sabaters, no-més t'ocupes d'iniciar suscripcions per que't regalín sa gran creu d'honor des *merit de vagues*, am sa bona intenció (com aquell que diu) d'arreglegar doblers, perque regularment, ara per ara, es fondos de sa societat (*La Igualdad*) hu deuen esser massa fondos per treurer'n; i, com sa teua deli-

«Adíssima persona necessita viatjar molt espesses vegades, i sempre's demunt ses costelles del proïsme, has de cercar una excusa o altra per adquirir parnés (?); i com tu no has de donar es net an es teus biduins lo que fasses, poc t'importa gastar en viatges lo arplegat, i més sabent, com saps, que es poble obrer ja's cuidarà de regalarte sa creu, no sa *des merit de vagues* (no hu creguis!) sino sa creu am la qual has d'espia tots es teus actes dolents».

«De manera que es ver, socialistes, que el Sr. Bisbal arrecona diners de trebayadors per viatjar? Idò ja li donareu s'enhonra de part meua; i considerauho bé an això! Es qu'es un socialista que hi veu més que tots voltros plegats, que's pert de vista, i si no li tayau ses comes...»

Retays

Catò ics, no grocs.

«Hauré lletgít bé?—«A Bilbao es minaires catòlics d'una mina d'allà se son declarats en vaga».

«Obrers catòlics en vaga?» ¡quin escándol! Ja hu deya jo que tot això de *catolicisme social, democracia cristiana, sindicalisme catòlic* no vendria a esser més que socialisme desfressat. Està vist; an ets obrers no hi ha que parlarlos des seus drets; qu'els-e parlin des seus *devers* i res pus. Sols així se conseguiran feyners resignats, bons atlots. ¡Ah! i sobre tot no diguem cap paraula may des *devers* des *Capital*, de sa propietat ni des patrons; defensem es seus drets, reforsem sa disciplina social. ¡Oh es drets, patronals! ¡Oh es *devers* obrers! Si s'observasen bé uns i ets altres, el mon aniria molt millor, seria com una bassa d'oli, sols no s'en parlaria de vagues, ni de reclamacions obreres; ningú sap ses conveniencies d'ets obrers més qu'es seus amos. En tal cas, idò, si es que se volen sindicats obrers,—ja que 'l Papa i tot e-hu ha recomanat tant,—que sien sindicats subjectes a sa direcció *patronal*, sindicats d'aqueys anomanats *grocs*, dins els quals no se parli de drets, ni de justícia, sino de *devers* i de caritat. ¡Oh sa caritat!—(Aquí un himne a n'aqueixa reyna de ses virtuts).

Y, ¿d'aont son aquets obrers catòlics vaguistes?—De Bilbao, de Viscaya, de sa regiò més catòlica de sa catòlica Espanya! Això encara podria passar si fos a Alemanya o a Bèlgica; pero, *vamos*, a Espanya això es un escándol casi una apostasia. Vetaquí lo que té es lletgír llibres estrangers, encara que sien llibres d'autors catòlics aprovats per l'Esglesia. ¿No diven i tot que hi ha un moralista, jesuïta per més senyes, el P. Lehmkul, qui té una obra de dicada a defensar es dret d'ets obrers a *fer vaga*? Encara que'n tenguessen de dret a *fer vaga*, això son doctrines que no s'han de publicar. Si el Papa hu diu, e-hu diu en llatí; si En Lehmkul e-hu escriu, e-hu escriu, ab alemany; no hu traduiquem an es castellá i manco an es mallorquí... perque aquí tot va bé, i no hi ha necessitat de remoure es peix que dorm.

—Tot això me pereix molt prudent, prudentíssim; però així i tot, jo no puc manco de sentirme entusiasmat devant aquesta actitud d'ets obrers minaires catòlics de Bilbao, i més m'entusiasma encara sa notícia de que sa població catòlica d'allà s'es posada an es costat d'es *vaguistes*. Jo sent un pler molt gran, veient que es Sindicats catòlics son sindicats *professionals*, defensors des drets obrers. Ses vagues de *resistencia* son fatals, pero ses *professionals* per justs motius i legals son un signe de vigor professional, de dignitat obrera. Jo voldria que es patrons, i sobre tot es patrons catòlics, se portassen de tal modo que ja may e-hi hagués motius justs de declararlos sa *vaga*; pero si aquests motius justs existeixen i no hi ha altra manera d'arreglarse, aplaudesc que ets obrers catòlics units en sindicats professionals,

surtin a la palestra a demostrar que tenen consciencia així des seus drets com des seus *devers*, i demostrin devant tot el mon que no son obrers *grocs*, que si no son revolucionaris—com es socialistes,—son conscients des seus drets, des drets proclamats per Lleó XIII i per Pius X.

¡Visquen es sindicats catòlics, professionals, independents des cacies socialistes; pero no *grocs*, no descuidats des seu millorament social!

Sindicalisme catòlic

Es dies 30 de juny i 1 de joriol s'es celebrat un Congrés a Malines (Bèlgica) d'obers catòlics, sindicats i federats a qualcuna de ses desset «federacions obreres», allà existents.

Hi assistien més de 3.000 congressistes, entre els quals hi havia 800 delegats de organitzacions sindicals i nombrosos representants des sindicats cristians d'Alemanya y Suïssa. A Bèlgica hi ha uns 70.000 obrers catòlics organitzats, i es an aquest exercit nou que se deu sa sorprenent victoria electoral des catòlics belgues a ses derrerres eleccions generals.

Es «sindicalisme», vetaquí aquí sa forsa social des temps futurs. Antes ho havia dit ja Lleó XIII; avuy es s'esperencia que hu ensenya.

Qui tindrà es sindicats obrers, tindrà es pervenir social.

Cesarisme socialista

«El Socialista», ab un esclat de brutal sinceritat, diu:

«L'exit d'una vaga no dependeix de sa raó ni de sa justícia en que se funden ses reclamacions des vaguistes, sino de sa «força» y de sa bona organització d'ets obrers.»

Aixo meteix ja hu havia dit En Bismark. «Sa forsa guanya an es Dret».

Es socialisme mos menaria cap-dret a un Estat despotic, aont sols serien regnegudes i respectades ses arbitrariedats des peixos grossos, des forts.

PEL ARREVEIXINAT

El Rt. P. Andreu Fernandez, S. J.

Aquest gran sabi i virtuós Pare jesuïta va venir a passar uns quants dies ab sa mare, sa derrerria des juriol. Ja sabeu qu'es Catedràtic de s'«Institut Bíblic» de Roma, qu'es una Escola Superior que'l Papa ha fundada per que hi vagen a estudiar de tot lo mon totes ses questions que hi ha sobre la Sagrada Escritura. Es Mestres que hi ensenpen son es floret de tot lo mon: un d'ells es el P. Fernandez. Mirau si es una honra grossa per Manacor. Ara an aqueixa Escola tenen punt, i per aquest motiu pogué venir el P. Fernandez a donar aqueixa alegrí a sa mare i demés familia seua. Noitros n'estiguérem contentíssims, i férem una conversada llarga ab ell, enterantmos de lo bé que va i des grans resultats que dona s'«Institut Bíblic Pontifici». El P. Fernandez pren molt d'interés ab LA AURORA, que lletgeix, mos digué, ab molt de gust; i si qualque vegada no li arriba, li sap greu ferm.

El P. Fernandez deixá un recort preciosíssim a sa nostra esglesia parroquial: una «theca» o relliquiari ben elegant ab algunes relliquies des dos sants jesuïtes St. Pere Claver i St. Juan Berchmans, que an es seu temps se posarán a sa veneració pública. Amèn, i que sia prest.

Una visita d'enhonra

Sabem que's nostro bon amic lo Excm. Sr. D. Antoni Barceló, President de la Exema. Diputació Provincial, aná a visitar la Rda. Comunitat de Germanes de la Puresa a donarlos s'enhonra de lo bé qu'han regentada sempre l'«Escola Normal Superior de Mestres» que'l Sr. Ministre de Instrucció Pública els acaba de prendre, i de lo satisfeta qu'está la gent en general devant es magnífics resultats qu'ha donats tal «Escola Normal» dins Mallorca, gracies an es zel i alta competencia pedagògica de dites Germanes de la Puresa. El Sr. Bar-

celó s'oferi en tot i per tot a trebayar ab tota sa seua influencia per que ses coses se tornin posar an es seu lloc i se desfassa es gran desbarat que ha comès el Sr. Ministre llevant a ses Monges de la Puresa s'«Escola Normal Superiors de Mestres de Balears». Per boca de l'Excm. Sr. President de la Diputació parla tot Mallorca. Que consti!

¿«Toros» a Manacor?

N'estam empegueits; des velòdrom que tenim, n'han fet un «tancat de bous», una «plassa de toros». Es «toros», son una taca per Espanya; no se'n fan en-lloc en no esser a Espanya i a qualque república d'Amèrica, desxendent d'Espanya. Ets estrangers mos tiren sempre en cara com una afronta això des «toros». Ells tendrán altres coses que son ben lletges i ben seuvatges també; pero això no fa que «es toros» no sia un espectacle barbatxo i seuvatge. Altre temps que ses costums eren més brossenques i grope lludes perque la gent era més gruixada d'estella, se comprèn que's conservás tal costum barbatxo; pero ja llavó era un atentat a sa humanitat, a sa civilització, a sa justícia. Aixó d'un homo, per devertir ets altres, posarse en perill imminent de mort o romandre afollat per tota la vida (¿quants n'hi ha de «toreros» que queden an es siti o que les se'n duen a l'hospital, d'ont surten cap an es cementeri o ab una cama o un bras manco?); aixó d'un homo, per devertir ets altres, sortir a combatre ab un animal que li es molt superior en forsa, i que, per poc que's descuyt o que deix d'endevinar es cop, s'animal l'haja de capdellar i obrirlo de banda a banda o esclatarlo ab una banyada o ferne una coca; esposarse un homo a tot això, i succeirse sovint aqueixes desgracies tan fereses;—es una cosa això que no pot anar ni ab rodes; es un atentat contra sa propia vida, que negú en comanda més que Deu. I Deu no mos dona sa vida per que l'anem a esposar d'una manera tan irracional, tan temeraria, tan toixeruda. Esposar sa vida d'aqueixa manera es fins i tot un crim contra sa propia vida, qu'un meteix no'n pot dispondre per un vetaquí, sensa un motiu poderosíssim, com es sa defensa propia, sa defensa de s'honor, sa defensa de sa Relligió, sa defensa de la Patria, jamay per devertir la gent, com fan es «toreros». I aquí está lo barbatxo, lo seuvatge, lo irracional, lo criminal d'aqueix espectacle, may vist dins Manacor, ab tants d'anys i sigles com conta d'existencia es nostro poble.

Dins Espanya s'es iniciada, fa anys, una tendencia nobilíssim contra es «toros» entre sa gent més il·lustrada, de més seny i prudencia. Aquesta tendencia va creixent i creixent, i confiam que ab el temps s'imposará i farà desaparèixer es «toros» de dins ses costums nacionals. Ja sa «Lley des Descans Dominical» que posá En Maura, privava que's fessen «toros» en diumenge. Aixó era una ferida de mort pe's «toros»; i quant tornaren pujar es liberals, es partidaris d'aqueix espectacle barbatxo i sauvatge lograren des Govern que's permetessen així meteix es «toros» en diumenge.

Ademés d'això, En Lacierva, aquest Ministre que va fer tantes de coses bones, i seguirá fentne en tornar esser Ministre, que hu será, per més potadetes que fassen republicanetxos i socialistetxos: idò En Lacierva ja va privar ses «capeas», que son unes «corregudes de bous» que's feyen an es pobles veynats des punts aont se crien es «braus» o «toros» que serveixen per tal espectacle seuvatge: unes «corregudes» que servien per anostras es jovent d'aqueix pobles en s'art barbatxo de matar bous. Alló eren ses escoles principals d'ont sortien es «toreros». Se prohibició de ses «capeas» va esser també un mal cop pe's espectacle seuvatge des «toros».—De manera que quant s'opinió pública d'Espanya més il·lustrada i progressiva se manifesta tan contraria an es «toros» i els-e condemna cada vegada més s'opinió pública d'Europa, ara mos afiquen es «toros» dins Manacor! ¡Ja haurien pogut tenir

unes altres idees més dignes i civilizadas es qui mos han duyt tal espectacle barbatxo i sauvatge.

¡Ah manacorins, manacorins! no honren ni fan progressar cap poble ets espectacles aont se vessa i s'escampa sanc d'animals i persones! ¡Son espectacles propis de seuvatges, no de gent civilizada!

¡Ah manacorins, manacorins! feysli amples an aqueix espectacle barbatxo i seuvatge des «toros», que no honra, sino que deshonra i «animalisa». Aixó es lo que troba LA AURORA, i vos ho diu clar i tot dret perque estima Manacor i es manacorins.

Uep!

«Un mosso de sabater» me diu que vos fassi a sobre que a Marratxí es «gremi d'obers sabaters» ha espulsat aquells cacies socialistes, explotadors des seus obrers, de qui vos parlá s'altre dia. Ara lo que falta, i no es poc, es que espulsin es cacies de Palma, agitadors de profesió! Que sien independents, i es seu gremi será benèfic per tots i per ells més que per ningú!

Seceió local

Enguany ets abres fruyters, tret de ses pomeres (i encara allà ont tenen aygo), han fet poc esplet. Es temps es sec de de bo. Si aquest any qui vé no va un poc més d'aygo que ses fonts revenguen i ets aubellons esclatin, fa por es pensar lo que pot succeir. Que Deu e-hi als la ma, Ell que sap que fa i no pot errar.

S'esplet de mel·les enguany resulta més petit de lo que un se pensava; tret des llocs frets, per tot n'es mal any.

Ses màquines «peladores» de D. Juan Bosch continuen a l'orde del dia. Cada dia veuen carros carregats ab màquines d'aquestes.

Ara ja n'hi ha que passen més envant: posen un ambalum demunt un carretó, en forma de paraygo girat cap-amunt; passen això devali s'amel·ler, i hi fan caure ses mel·les.

Aqueixa forma de coir mel·les fa temps que la tenim pensada; i i'any qui vé, si Deu ho vol i Maria, pbr coir ets auber-cots n'engirgolarem un d'enginy d'aqueys, i en donarem una mostra, en esser es triquet.

An es pareixer, ja sería ben hora que mos fés una bona saó, d'aquelles acorades i profitants. Molts d'aujups i cisternes fan ses derrerres, vuy dir, s'aixuguen de tot; i, si no plou prest, e-hi haurá moltes de vinyes que no podrán madurar es reymys.

S'esplet de garroves si qu'es polit. Deu vulga que capiti bé. Amèn. Convendria molt que granassen bé ses garroves perque an es «Servici Agronomic de Balears» que ab tant d'acert, zel i entusiasme dirigeix D. Antoni Ballester, Enginyer Agronom, tenen pensat, segons estam entesos, de fer s'análisis de totes ses varietats de garroves. Noitros hem promès an el Sr. Ballester, ab s'amistat del qual mos honram, de durli totes ses varietats que coneixem, bones i dolentes, per que tal «Servici» e-hi puga donar es seu dictamen.

Sa veritat es que tenim molta de vessa, molta de son i poca manya. Avuy que tot s'analisa, no sabem res des sucre que posseixen ses diferents varietats de garroves que tenim a Mallorca.

Confiam que's posará remey a tot això ab sa «Granja Agrícola» qu'ara engiponen, aont no faltará un «laboratori» en regla, per escorcollar i desllatigar i enderdellar es secrets químics de ses diferents classes de tal fruyt.

ANDREU ALCOVER.